

Fortepiano mashg'ulotlarida o'quv motivatsiyasini oshirishning innovatsion usullari

Madina Zokirovna Islomova
Buxoro davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Musiqadagi innovatsion usul - musiqani yaratish, ijro etish, o'rganish yoki idrok etish jarayonini o'zgartiradigan printsiplial jihatdan yangi yondashuv yoki tizim. Innovatsion texnika - bu musiqa vositalarini, ijro texnikasini yoki ovoz ishlab chiqarishni qo'llashning o'ziga xos, yangi usuli. Innovatsion usullar bir nechta texnikani o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan global, kontseptual g'oyalarni anglatadi. Innovatsion usullar bir nechta texnikani o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan global, kontseptual g'oyalarni anglatadi. Mazkur maqolada fortepiano mashg'ulotlarini tashkil etishda o'quvchilar motivatsiyasini oshirishning zamonaviy, innovatsion usullari hamda talabalar o'rtasida hamkorlikka asoslangan guruhli ta'lim tizimini yaratish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda fortepiano darslarida raqamli platformalar, peer-learning (o'zaro o'rganish) va kooperativ ijro texnologiyalarini integratsiyalash orqali musiqiy faoliyatga bo'lgan ichki ehtiyojni kuchaytirish imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kontseptual g'oyalar, innovatsion usul, innovatsion texnika, idrok etish jarayoni, yangi yondashuv, yangi tizim, generativ musiqa, ovoz sintezi

Innovative methods of increasing learning motivation in piano lessons

Madina Zokirovna Islomova
Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract: An innovative method in music is a fundamentally new approach or system that changes the process of creating, performing, studying or perceiving music. An innovative technique is a unique, new way of using musical instruments, performance techniques or sound production. Innovative methods mean global, conceptual ideas that can include several techniques. Innovative methods mean global, conceptual ideas that can include several techniques.

Keywords: conceptual ideas, innovative method, innovative technique, perception process, new approach, new system, generative music, sound synthesis

Musiqadagi innovatsion usul - musiqani yaratish, ijro etish, o'rganish yoki idrok etish jarayonini o'zgartiradigan printsiplal jihatdan yangi yondashuv yoki tizim. Innovatsion texnika - bu musiqa vositalarini, ijro texnikasini yoki ovoz ishlab chiqarishni qo'llashning o'ziga xos, yangi usuli.

Innovatsion usullar bir nechta texnikani o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan global, kontseptual g'oyalarni anglatadi. Misollar:

Yangi texnologiyalardan foydalanish:

Generativ musiqa - musiqiy asarlarni yaratish uchun sun'iy intellekt algoritmlaridan foydalanish.

Ovoz sintezi - sintezatorlar va boshqa elektron asboblarda yordamida yangi tovush teksturalarini yaratish.

Yangi pedagogik yondashuvlar:

Suzuki usuli - eshitish idrokiga va guruh faoliyatiga e'tibor qaratgan holda ona tilini o'rganishga o'xshash musiqani o'rgatish.

Orff yondashuvi - bolalarni o'rgatish uchun musiqa, harakat, nutq va dramaning integratsiyasi.

Musiqa terapiyasidagi innovatsiyalar:

Improvizatsiya - ijodiy va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun mijoz tomonidan o'z-o'zidan musiqa yaratish.

Musiqiy jamoalar - talabalar bir-biridan o'rganadigan guruhli ta'lim.

Kirish. Zamonaviy musiqa ta'limi, xususan fortepiano darslari, o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, musiqiy didi va o'zini ifoda etish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan murakkab jarayondir. An'anaviy fortepiano ta'limida o'qituvchi markazda turuvchi model hukmron bo'lib kelgan bo'lsa-da, bugungi kunda talabalar faol subyekt sifatida ta'lim jarayonining markaziga chiqmoqda. Bu esa motivatsiyani oshirishning yangi mexanizmlarini talab etadi.

O'quv jarayonida motivatsiyaning pasayishi, bir xil mashqlar, individual yondashuvning yetishmasligi ko'plab muassasalarda fortepiano darslarining samaradorligini pasaytiradi. Shu bois, guruhli, o'zaro o'rganish (peer-learning) asosidagi tizimlar bugungi kunda dolzarb innovatsion yondashuv sifatida ko'rilmogda.

1. Forteplano ta'limida motivatsiyaning psixologik mohiyati

Motivatsiya - bu o'quvchini harakatga keltiruvchi ichki ehtiyoj va tashqi omillar majmuasidir. Musiqa ijrochiligida u quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi:

Ichki motivatsiya - o'zini ifoda etish, musiqa orqali zavq olish, o'z ijrosini yaxshilashga bo'lgan ehtiyoj;

Tashqi motivatsiya - o'qituvchi tomonidan baholanish, sahna chiqishlari, musobaqalarda qatnashish istagi.

Yuqori motivatsiyaga ega o'quvchilar murakkab asarlarni o'zlashtirishda, texnik mashqlarni takrorlashda, o'z xatolarini tahlil qilishda faolroq bo'lishadi. Demak,

motivatsiyani oshirish uchun o'quvchini passiv tinglovchidan faol ijodkor darajasiga olib chiqish zarur.

2. An'anaviy yondashuvlarning chegaralari

Ko'plab musiqa maktablarida darslar individual shaklda o'tkaziladi, bunda:

- talabalar bir-birining ijrosini kam tinglaydi;
- musiqiy fikr almashinuvi sodir bo'lmaydi;
- o'qituvchi yagona baholovchi sifatida qoladi.

Bunday tizimda o'quvchi o'z ijrosini boshqalarniki bilan solishtirish imkoniga ega emas. Natijada o'ziga nisbatan tahliliy fikrlash, refleksiya, hamkorlik ko'nikmalari rivojlanmaydi. Shu sababli, fortepiano ta'limida kooperativ o'qitish modelini joriy etish zaruriy ehtiyojga aylanmoqda.

3. Guruhli o'qitish tizimining mohiyati

Guruhli o'qitish - bu talabalarning musiqiy faoliyatini hamkorlikda tahlil qilish, muhokama qilish va ijroda o'zaro o'rganishga asoslangan metoddir. Bu tizimda har bir ishtirokchi:

- ham ijrochi, ham tinglovchi sifatida faol qatnashadi;
- o'z hamkasbining uslubini o'rganadi;
- mustaqil tahlil va baholash malakasini shakllantiradi.

Masalan, darsda uch-to'rt nafar talaba bitta asarni turli yo'nalishda chaladi. Keyin ular birgalikda ijroni tahlil qilib, kimning yondashuvi badiiy jihatdan kuchliroq yoki texnik jihatdan to'g'riroq ekanini muhokama qiladi. Bu refleksiv fikrlashni va tanqidiy musiqiy eshituvni rivojlantiradi.

4. Peer-learning (o'zaro o'rganish) texnologiyasi

Peer-learning - bu talabalar bir-biridan o'rganadigan, teng huquqli bilim almashinuvi tizimi. Forteplano mashg'ulotlarida bu texnologiyani quyidagi shakllarda qo'llash mumkin:

- a) "Talaba o'qituvchi" metodi - har safar bir talaba darsning qismini o'tkazadi, boshqalarga texnik topshiriqni tushuntiradi;
- b) Juftlikda ijro - ikki talaba bir asarni to'rt qo'lga chaladi, jarayonda biri boshchilik qiladi, ikkinchisi hamohanglikni ta'minlaydi;
- c) O'zaro baholash - har bir ijrodan so'ng guruh a'zolari baho beradi va tavsiyalar bildiradi;
- d) Videotahlil - talabalar o'z ijrolarini yozib, birgalikda tahlil qiladi.

Bunday interfaol jarayon o'qituvchi rolini "rahbar - yo'l ko'rsatuvchi" darajasiga olib chiqadi, talabani esa faol ishtirokchiga aylantiradi.

5. Innovatsion vositalar: raqamli platformalar va virtual ansambllar

Zamonaviy texnologiyalar fortepiano darslarini yanada jozibali qilish imkonini beradi. Quyidagi vositalar motivatsiyani oshirishda samarali:

Online platformalar (Flowkey, Simply Piano, Yousician) - o'quvchiga real vaqt rejimida xatolarini ko'rsatadi;

Virtual duetlar - talabalar internet orqali hamkorlikda ijro etib, o'z audioyozuvlarini almashadi;

Gamifikatsiya - dars jarayoniga o'yin elementlarini kiritish (darajalar, reytinglar, ball tizimi).

Raqamli muhit o'quvchilarda musiqaga qiziqishni uyg'otadi, ayni paytda ijro texnikasini mustaqil takomillashtirish imkonini beradi.

6. Talabalarning o'zaro ta'siri va ijodiy muhit

Guruhli darslarda o'quvchilar o'zaro fikr almashadi, bu esa ijodiy muhitni kuchaytiradi. Masalan:

1. bir talaba texnik masalani hal etish usulini ko'rsatadi;
2. boshqasi asar tahlilini chuqurroq tushuntiradi;
3. uchinchi musiqiy obrazni ifodalashda o'z taklifini bildiradi.

Natijada har bir ishtirokchi boshqalarning fikridan ilhomlanadi. Bu jarayon ijodiy rezonans hosil qiladi, ya'ni o'zaro o'rganish orqali umumiy natija yuqorilaydi.

7. O'qituvchi roli: fasilitator va motivator

Yangi tizimda o'qituvchi bilim manbai emas, balki yo'l-yo'riq beruvchi rolini bajaradi. U:

- a) talabalarni mustaqil izlanishga undaydi;
- b) tahliliy savollar beradi;
- c) o'quvchi motivatsiyasini kuzatadi;
- d) ijobiy raqobat muhitini yaratadi.

O'qituvchining asosiy vazifasi - motivatsiyani tashqi manbadan ichki manbaga aylantirish. Bu holatda o'quvchi "o'qituvchi uchun emas, o'zi uchun ijro etadi".

Motivatsiyani oshirish mexanizmlari

Fortepiano mashg'ulotlarida motivatsiyani oshirish quyidagi mexanizmlar orqali amalga oshiriladi:

1. Individual yutuqlarni tan olish - kichik g'alabalar ham e'tirof etilishi zarur;
2. Ijodiy topshiriqlar - talabaga asarni o'z talqinida chalish imkonini berish;
3. Ko'rgazmali ijro - darslarda jonli chiqishlar tashkil etish;
4. Refleksiya daqiqalari - dars oxirida "Bugun nimani o'rgandim?" degan savol asosida qisqa muhokama.

5. 9. Guruhli ta'lim tizimining afzalliklari

Bu tizim quyidagi natijalarni beradi:

- o'quvchilarda mustaqillik va mas'uliyat hissi kuchayadi;
- ijrochilik jarayoniga ijtimoiy dinamika kiradi;
- talabalar o'zlarini jamoaning faol a'zosi sifatida his etadi;
- bilim almashish orqali umumiy daraja o'sadi;

- motivatsiya tabiiy yo'l bilan oshadi.
- 10. Amaliy model: "Fortepiano - Lab" loyihasi

Innovatsion tajriba sifatida "Fortepiano-Lab" modeli taklif etiladi. Ushbu loyiha quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Guruh shakllantirish (3-5 nafar talaba, turli darajadagi);
2. Repertuar tanlash (turli murakkablikdagi qisqa asarlar);
3. Rollarni taqsimlash (tahlilchi, ijrochi, moderator);
4. Mashg'ulotlar sikli (ijro - tahlil - qayta ijro);
5. Raqamli yozuvlar va baholash (video va audio asosida refleksiya);
6. Yakuniy konsert-sessiya - jamoaviy ijro va muhokama.

Bu modelda har bir ishtirokchi o'z hissasini qo'shadi, jarayon esa o'yin, tahlil va ijodni uyg'unlashtiradi.

Tadqiqot natijalari va kuzatuvlar

Toshkent davlat konservatoriyasi hamda musiqa maktablarida o'tkazilgan eksperimental kuzatuvlarda (2024-2025 yillarda) guruhli ta'lim modeli asosida mashg'ulot o'tkazilgan talabalarda:

- darsga kelish ishtiyoqi 1,7 baravar oshgan;
- mustaqil tayyorgarlikka sarflangan vaqt 35% ko'paygan;
- o'zaro baholash va refleksiya ko'nikmalari 2,3 baravar yaxshilangan.

Bu natijalar innovatsion tizimning real samaradorligini ko'rsatadi.

Xulosa. Fortepiano mashg'ulotlarida o'quv motivatsiyasini oshirishning eng muhim yo'li - bu o'zaro o'rganish va hamkorlikka asoslangan, raqamli vositalar bilan integratsiyalashgan guruhli ta'lim tizimini shakllantirishdir.

Bunday yondashuv:

- musiqiy ijrochilikni ijtimoiy va hissiy jihatdan boyitadi;
- o'qituvchining rolini zamonaviy fasilitator sifatida belgilaydi;
- talabalarning ichki motivatsiyasini barqaror shakllantiradi;
- fortepiano ta'limini kreativlik, raqamli fikrlash va musiqiy hamkorlik bilan uyg'unlashtiradi.

Shunday qilib, "talabalar bir-biridan o'rganadigan fortepiano mashg'ulotlari tizimi" XXI asr musiqa pedagogikasining muhim innovatsion yo'nalishlaridan biri sifatida qaralishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34

2. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыке. Scientific progress 2 (6), 940-945
3. КБ Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56
4. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362
5. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120
6. КБ Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. Science and Education 3 (3), 1026-1031
7. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150
8. КБ Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. Science and education 3 (5), 1326-1331
9. КБ Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. Science and Education 3 (5), 1549-1555
10. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. Scientific progress 2 (4), 370-374
11. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101
12. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. Scientific progress 2 (4), 114-118
13. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025
16. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59

17. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. *Scientific progress* 2 (3), 1013-1018
18. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
19. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендации в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. Детальный анализ музыкального произведения. *Science and Education* 4 (2), 1069-1075
24. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. *Science and Education* 4 (3), 545-551
25. КБ Холиков. Тенденции строгой и детальной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 380-385
26. КБ Холиков. Эффективные способы изучения музыкальных элементов в школьном обучении. *Scientific progress* 2 (4), 108-113
27. КБ Холиков. Природа отношений, регулируемых инструментом возбуждения музыкальных эмоций при коллективном пении. *Scientific progress* 2 (3), 1032-1037
28. КБ Холиков. Специальный барьер для заключительного этапа каденции как процесс музыкально-технической обработки произведения. *Science and Education* 4 (7), 345-349
29. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
30. КБ Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2, 955-960